

473
50215

О РАТУ ПРОТИВ ИТАЛИЈЕ

Од фелдмаршала Боројевића

По оригиналу превео
МИЛЕ Ј. КАСУНОВИЋ
пешадијски потпуковник

Објавио и предговором опремио
ADRIATICUS

Са 3 прилога.

Делнишка тискарна, Д. Д. у Љубљани.

Бороевић, [Увештај]

О РАТУ ПРОТИВ ИТАЛИЈЕ

Од фелдмаршала Бороевића

По оригиналу превео
МИЛЕ Ј. КАСУНОВИЋ
пешадијски потпуковник

Објавио и предговором опремио
ADRIATICUS

Са 3 прилога.

50215

030006376

784/23

Предговор.

La guerra contro l'Austria-Ungheria che, sotto l'alta guida di S. M. il Re, Duce supremo, l'Esercito italiano, inferiore per numero e per mezzo, iniziò il XXIV maggio MCMXV e con fode incrollabile e tenace valore condusse, ininterrotta ed asprissima per XLI mesi, è vinta..... DIAZ.

IV novembre MCMXVIII.

Рат против Аустро-Угарске који је, под високим водством Ђ. В. краља, врховног вође, италијанска војска, слабија по броју и по средствима, започела 24. маја 1915., и несаломљивом вољом и упорном храброшћу водила, без прекида и огорчено у току од 41 месеца, добивен је ..... DIAZ.

4. новембра 1918.

Из дневне заповести италијанске врховне команде.

С гордом самосвешћу и с неизмерном радошћу врховни заповедник италијанских армија, генерал Диаз, у дневној заповести од 4. новембра 1918. год. објавио је војсци и народу, да је рат против Аустро-Угарске, који је без прекида и огорчен трајао 41 месец, завршен победом.

Са још већом самосвешћу и гордошћу дошла је доцније почетком јануара 1919. године италијанска делегација на париску конференцију мира, с тврдом намером, да захтева интегрално извршење лондонског уговора и поврх тога још и Ријеку и Трбиж. Увек и у свакој прилици она се позивала на сјајну победу италијанског оружја, на огромне услуге које је тиме Италија учинила не само савезницима већ и читавом цивилизованом свету, и озбиљно је тврдила, да је само Италија спасила западне силе и сву европску цивилизацију од бруталности централних сила.

И ако се у обавештеним савезничким круговима италијанска „помоћ“ ценила по њеној правој вредности, ипак су непрестане италијанске славопојке и благохотно ћутање од наше стране почели стварати у широј јавности расположење, које је оправдавало и најдрскије италијанске захтеве на нашу штету.

Тада се у нашим паришким круговима породила мисао, да покажемо италијанске „победѐ“ у правој светлости. То пак нико не би био могао боље учинити но онај који је сам преко три године са збиља слабијим силама на зеленој и тада често крвавој Сочи одбијао све италијанске нападаје на нашу словенску домовину. Тај човек је истина био у аустријској служби, али по крви и по мишљењу био је Србин, који никада није затајио своју народност, што је најбоље доказао тиме, да се није хтео борити на српском фронту.

Нико није могао боље од Боројевића рећи, је ли у истину италијанска војска била „inferiore per numero e per mezzo“ и какве су биле те „славне победѐ“, које бајаги оправдавају и најдрскије италијанске захтеве на штету свих оних узвишених начела, за које су се борили савезници, и нарочито, на поругу праву самоопредељења народа, начелу народности и захтеву заштите малих народа.

Боројевић се је одазвао, и у кратком али стварном и прегледном напису дао нам је јасну слику безуспешних напора Италијана, да себи силом прокрче пут у нашу свету словенску домовину. Узалуд су сањали, како ће по победној битци истакнути италијанску тробојницу на стуб Светог Јуста, на Јулске Алпе и на град наше беле словенске Љубљане. Једнаест пута разбили су си главе о хриди нашег сивог Краса и само кад се је зграда аустро-угарске монархије срушила услед отпора подјармљених словенских народа, само кад те монархије није више било, успело је италијанској војсци да потисне непријатеља од Пијаве. А чак и тада су се трупе бивше монархије, које нису више имале ни владара ни државе, повукле, како нам каже Боројевић, стопу по стопу у добром реду и под својим оружјем, противно паничном бежању италијанских трупа после Кобарида.

И то је био онај славни Виторио Венето, „најсјајнија победа свих векова“. Како мало славна је била та победа, види се најбоље по чињеници, да „победоносна“ војска није ушла у Трст под развијеним заставама, већ су прве чете стигле морем *предвођене од бивше аустро-угарске шорпедњаче, која је била прешла у руке југословенског Народнoг већа, а на којој се вила српска застава, дочим су први италијански аутомобили дошли тек два дана доцније преко Краса у Трст под белом заставом коју су тек на Касарнском шргу заменили са италијанском, до тада сакривеном заставом.*

Бороевићев напис у своје време није био објављен из разлога, које је излишно овде наводити. Данас пак, када је понова Италију захватио шовинистички вал и када је с друге стране маршал Фош у једној стручној ревији јасно казао, кому Италија има да захвали, да је после Кобарида није задесила судбина побеђене Румуније, дошао је час, да се чује и Бороевићев глас.

Откриће истине о италијанским победама дужни смо у првом реду себи самима, да сведемо на праву меру италијанске заслуге за општу победу савезника, на којим они неправом заснивају своје империалистичке прохтеве у циљу националног и економског заробљења не само наше несрећне браће ван наших државних граница, већ и саме наше државе, која се развија под тешким околностима.

Ово откриће дугујемо пак и успомени пок. Бороевића.

Нарочито Словенци имају њему једино да захвале, да италијанске трупе за време рата нису запоселе наше лепе словенске крајеве и да наш народ, изузевши један део Горишке, није искусио страхоте непријатељске окупације. А и саме границе би друкчије изгледале, да су се Италијани могли позивати на право завојевања, како је то с неправом у погледу Трста наглашавао генерал Петити ди Рорето, који је под водством делегата југословенског Народног већа, у сени српске заставе, допловио у тршћанску луку.

Бороевићу имамо да захвалимо, ако данас можемо Италијанима слободно довикнути: Наше крајеве нисте добили у јуначкој борби, већ за зеленим столом, услед за нас неповољне политичке констелације.

Љубљана, 24. маја 1923. год.

Adriaticus.

Италија је до сад после свакога рата и поред свих неуспеха свога оружја умела да искористи политичку ситуацију те да дипломатским путем постигне успехе.

Овога се пута хвалише, да је победила и оснива своје политичке захтеве приликом мировнога уговора према пријатељима и непријатељима на успеху свога оружја.

У колико би ово могло одговарати истини, нека покаже следећа скица ратовања 1915. до 1918. године.

Када се Италија у априлу 1915. године одлучила, да свога досадањег савезника нападне с леђа и да тим натовари на себе одиум издајства, била је осведочена, да ће тако на најјефтинији начин испунити своје далекосежне аспирације.

Аустро-Угарска се налазила већ 9 месеци у најтежој борби на два фронта, на које беше принуђена да заложи готово сву своју снагу.

Битна промена ове ситуације не беше вероватна за кратко време, услед надмоћности њених противника а према искуству прошле зиме у Карпатима и према Србији.

На италијанском фронту била је двојна монархија скоро без одбране. Италија је рачунала с тим, да њена војска, која се месецима скупљала у Венецији и која је била доведена до ратног стања (24 пешадијске и 4 коњичке дивизије) не само да је довољна, да поседне области, на које је полагала аспирације, већ и да Антанти укаже битну услугу, пошто би двојној монархији задала последњи ударац.

Тако је дошло до 25. априла 1915. године, кад је Италија са Антантом закључила уговор, којим се обавезала, да у року од месец дана ступи у рат.

3. маја почиње битка код Горлица. Старо искуство, да су последице једне битке недогледне, утврдило се и овога пута, јер је битка довела до неочекиваног обрата на северо-истоку.

Али римски кругови, који су терали у рат, нису могли назад, јер су били везани, и морали су нападати. Тако је дошло, да је рат објављен двојној монархији тек последњег дана уговореног рока (23. маја).

Груписање обостраних снага, које је овога дана постојало на италијанском фронту, показује *прилог 1*.

Противу 24 свеже пешадијске дивизије италијанске војске било је 6 оскудно наоружаних аустро-угарских дивизија, које су биле састављене делом из трећег позива (ландштурма) са потпуно недовољном артиљеријом.

Наименовани командант југо-западнога фронта налазио се тада још у Петроварадину. Командант армије био је још у борби непосредно источно од Пшемисла.

Пошто је на дан ратне објаве у Италији објављена општа мобилизација, могло је у кратком времену овима 24 у Венецији концентрисаним дивизијама следити још мобилизираних 12 дивизија милиције.

Разуме се, да нам је то све било познато, и могли смо очекивати, да ће Италија одмах предузети снажну офанзиву, којој наше слабе снаге, растурене дуж слабих положаја Тирола, Корушке и Приморја, неће моћи одолети.

Морали смо рачунати на почетак снажног напада, тим више што су војске Антанте и централних сила у аугусту 1914. године беспримерном и изненадном снагом и брзином удариле једне на друге, премда им је за стратегијски развој и за почетак операција било на располагању мање дана него Италији месеци. Тиме је Италија имала пример у најближој прошлости.

Како се на меродавном месту у Аустро-Угарској про-суђивала ситуација показују прилози 2 и 3.

Очекивани брзи напад изостао је.

Италија се показује претерано опрезном.

27. маја 1915. године, петог дана после објаве рата, приспе армијска команда на Сочу, оријентира се и донесе одлуку: не напустити ниједну стопу свога земљишта без упорне борбе, дакле примити одбрану на Сочи.

Како је била смела та одлука и колико тешке захтеве је стављала на трупе, тога сам био свестан.

Непријатељ био је не само по броју, већ и по наоружању у сваком погледу надмоћнији. Али ми смо имали уза себе искуство, а славне успомене наших предака у нама су оживеле.

Место да енергично нападне, Кадорна је кретао лагано и опрезно своје трупе противу нашег скромног граничног осигурања. Тако беше упућено према сочком фронту од Кобарида

низводно 11 италијанских пешадијских дивизија и 4 коњичке дивизије према 3 аустро-угарским пешадијским дивизијама. Само услед овог „методичног“ рада било нам је могуће, да организујемо усиљеним привлачењем 6 пешадијских дивизија онај гвоздени отпор на Сочи, који је у даљем току у 12 великих битака довео свет до дивљења. Али и тиролски и корушки планински фронт могао се донекле појачати.

Прошло је чудно дуго време, док се Кадорна одлучио на енергично дејство. На послетку предузимље он више нападаја у времену између 28. јуна и 6. јула према добердобској висоравни и горичком мостобрану.

Ови напади у својој целости названи су „I. битка на Сочи“. Овде ми не налазимо на италијанској страни још никакву битку, која се води по јединственом плану, већ задоцнели покушај да се с једне стране, на брзу руку са 4 до 5 дивизија дочепа добердобске висоравни, за чију одбрану смо имали ми најпре 23 батаљона, који су у току борбе доведени на 3 слабе пешадијске дивизије; са друге стране да заузме са 4 дивизије горички мостобран на десној обали Соче. За ову одбрану имали смо на располагање укупно само 16 батаљона. Италијански напад био је крваво одбијен.

Тек 8 недеља после почетка рата одлучила се Италија на општи напад према целом сочком фронту. Тако су наваљивале у другој битци на Сочи од 18. јула до 2. августа у простору између Крна и мора 2. и 3. италијанска армија са укупно 23 пешадијске дивизије, појачане берсаљерима и алпинима, укупно од прилике 310 батаљона (при овоме само од Плава низводно око 18 дивизија) на 10, доцније 11 аустро-угарских дивизија.

Резултат напада: неколико сасвим безначајних коректура појединих и истурених делова борбене линије на ивици крашке висоравни; али за то крвав губитак око 100.000 људи.

Тако је сада изгледао замишљени и сигурни успех; сад је Италија морала веровати, да од сада заиста води прави рат.

Кадорна је још увек мислио, да ће победу извојевати напрезањем својих досадањих снага; у исто време он остаје веран и своје досадањем правцу напада.

Сочки фронт добива у даљем току одсудан значај, док се на тиролском и корушком фронту одигравају, у колико

Аустро-Угарска не предузимље иницијативу, само уско ограничене локалне борбе.

Италијанска врховна команда одупирала се жељи Антанте, да пошаље трупе на Балкан, јер је хтела имати целу војску за нову одлучну акцију противу Аустро-Угарске. Ова је отпочела у другој половини месеца октобра и довела је до јесенских борби на Сочи 1915. године. (3. и 4. битка на Сочи, од 18. октобра до 11. децембра 1915. године).

Што у првој и другој битци на Сочи није могао извојевати свежи налет италијанских елитних трупа, требало је сада постићи издржљивошћу у борби и систематским ломљењем жилавог браниоца. Подручје Крна, мостобран код Толмина, Плаве, горички мостобран и нарочито добердобска висораван били су главни објект напада у овој дуготрајној битци.

После увођења у борбу најзад 26 делом појачаних дивизија пешадије са укупно око 345 батаљона — према 11, на крају 13 аустро-угарских дивизија са 122, односно 159 батаљона донела је ова битка Италијанима поновни губитак од 150.000 људи, а сем тога још веће разочарање него код обадве прве битке. Обе ове битке вођене су са нарочитим огорчењем. Оне су сковале сочки фронт у најчвршћи челик и довеле су Италијане до јасног убеђења, колико тежак је био задатак, којега су они примили на себе. Морали су се сада понова „пучавати“, јер им је прва година рата донела само неуспехе, док су војске централних сила, добивајућ успех за успехом, биле дубоко у Русији и на Балкану.

У току пролећа 1916. год. дошло је на Сочи само до локалних борби, које су имале пре свега демонстративне циљеве. Најопсежније од ових борба, које су се одиграле око половине марта на добердобској висоравни, добиле су назив „пета битка на Сочи“.

Међутим се Италија морала за извесно време веома презати, не само да надокнади претрпљене тешке губитке, већ и да боље реорганизује своју војску, како би бар донекле одговорила предстојећим догађајима. Ово јој је успело тешком муком до момента, када је 16. маја отпочело надирати 15¹/₂ аустро-угарских дивизија из Тирола. Овим је нападом задобила Аустрија не само важну висораван Фолгарије и Луцерне, већ и добар дио висоравни „Sette Comuni“ (Седам опћина). Брусиловљева офанзива укочила је даље искоришћавање успеха

аустро-угарске војске у Тирољу, али је кључ врата у италијанску равницу остао од онога доба до свршетка рата у аустро-угарским рукама.

Није се сама Италија спасила најпотпунијега пораза, већ ју је овога пута спасила Русија.

Одашиљањем трупа за удар у Тирол, затим за укочивање Брусиловљеве офанзиве трпео је фронт на Сочи у толикој мери, да је био у лету 1916. године битно ослабљен и сичио танкому застору. Само се овим може разјаснити, да је Кадорна у оно време, потпомогнут издајом, овладао Горицом а тим и добердобском висоравни до увале Валоне.

4 италијанске дивизије, појачане специјалним трупама, у свему 52 батаљона, успеле су да избаце из мостобрана после тродневног упорног отпора 20 аустро-угарских батаљона, који су били потпомогнути само од 68 лакших и 23 тежка топа, против којих су пласирали Италијани 90 лаких и 80 тешких топова.

После овога догађаја аустро-угарски сочки фронт повучен је на другу линију, која се пружала непосредно источно од Горице, а у вези с овим морало се напустити и брдо Св. Миховила (Monte San Michele). Тада је било стање аустро-угарског сочког фронта до скрајности критично. Бројно слабе трупе, услед тешке борбе изморене и исцрпљене, на слабо утврђеним положајима, без изгледа да ће бити потпомогнуте издашним, свежим резервама, давале су могућност, да противник изврши пробој у најкраће време, у толико пре, што су Италијани те нове положаје од Солкана до мора већ са јаким снагама нападали. Било да су Италијани били опојени победом због тешко освојене Горице, било да нису имали поверења у своју сопствену снагу, или да су то били остаци упорног браниоца, чија их је упорност опомињала на опрез; до пробоја није тада дошло, а тиме је Кадорна изгубио последњу могућност одсудног успеха на овом фронту. Кад је Кадорна наредио трипут напад, још у току ове године, да би поправио оно што је било пропуштено (седма битка на Сочи, од 14. до 18. септембра, осма битка на Сочи, од 9. до 12. октобра и девета битка на Сочи, од 31. октобра до 2. новембра 1916. године), било је већ прекасно; сочки фронт на ново је био утврђен и давао је победоносан отпор свим непријатељским налетима.

За време ових трију битака задобивене незнатне коректуре фронта никако нису оправдавале претрпљене губитке од 150.000 људи, који су војску и народ довели до тешке депресије.

Тако се свршила и друга ратна година за Италијане ни мало сретнија, него што је била прва. Румуњска је била од централних сила потучена; да ли ће на крају у идућој години за Италију бити исти удес?

Кадорна извлачи све консеквенције из створене ситуације: с дивљења достојном марљивошћу продужује се даље наоружање, организација и обука војске, тако да он беше у стању, да се у мају 1917. године појави са потпуно преображеном, од године 1915. удвострученом војском, која се је користила најмодернијим ратним искуством.

Овим је хтео он у 10. битци на Сочи (од 12. маја до 6. јуна 1917.) да достигне као непосредни циљ толико примамљиви Трст те да „победи“.

Успркос најжешћим налетима са 35 дивизија на фронту од Плава до мора, при чему је више дивизија на ново освежено и попуњено, остало је ипак при самој жељи. 18 аустроугарских дивизија показало је Италијанима, да су њихови напади бесплодни. Земљиште, које су на јужном крилу према Трсту у првом маху били тешком муком освојили, већим је делом повраћено противнападом при крају битке.

Кржави губитци били су големи: 27.000 заробљеника пало је у наше руке.

Кадорна није хтео и није могао одустати од циља, којег је био поставио: наоружавање се наставило систематским преустројством одбрамбене силе, да би се на крају извојевала жељно очекивана победа.

Време притискиваше. На руском фронту умножавали су се већ сумњиви знаци блиског слома; што онда, ако отпадне ова препрека за развој целокупне снаге централних сила према западу?

Тако је дошло већ 18. августа до „једанајсте битке на Сочи“. Са око 40 дивизија — од којих је већи део увек поново више пута попуњаван уведен у борбу — напада непријатељ најснажније у току трију недеља. Већ је изгледало, да ће Кадорни овога пута припасти жарко жуђена победа. Нарочито на висоравни Бањшчице није нам било могуће, да привучемо појачања са североистока и да Италијанима, који су имали почетне

успехе, усупрот ставимо један нови чврсти фронт. Али и овога пута малаксава италијанска нападна снага пред брдом Св. Габријела. До пробоја или одлучујућег добитка простора није дошло ни овога пута.

Досадашње битке донеле су сочкој војсци пуно славе, али и тешке жртве. Ја сам наваљивао да се напада, приказујући, да би ово донело несравњено веће оперативне резултате, а да неби захтевало већих жртава него одбрана.

Војска се може успоредити са свећом, која не може вечито да светли а да сасвим не изгори.

Шта онда?

Напослетку општа ситуација дозволила је врховној команди, да пројектује извођење напада и то из онога простора и оним правцем, који сам ја био предложио у јесени 1916. године у Постојни. Његов избор био је природан, дакле није била никаква вештина. У толико је било чудноватије, да је он Кадорну потпуно изненадио.

У грозничавој журби упућена су на сочки фронт за напад потребна појачања (7 немачких и 5 аустро-угарских дивизија са потребном материјалном спремом), како би се пре но што наступи неповољно годишње доба темељито прочистила ситуација.

И ако су Италијани били бројно надмоћнији, а са наше стране нису биле бачене знатно јаке резерве, постао је 24. октобар 1917. године, дан Кобарида, за италијанску наоружану снагу злокобан дан, који се не да никада избрисати из њене историје. Већ 28. октобра пао је Видем (Удине) у руке немачко-аустро-угарских трупа; оне су биле 31. октобра на 80 км широком фронту на Таљаменту а 8. новембра на Пијави и пред планинским масивом Грапе. Што је офензива на Пијави обустављена и што, према изјави Лојда Џорџа, „равбијена“ италијанска војска, која је оставила у ропству четврт милијона нерањених заробљеника, није потпуно уништена, то се догодило противу воље и предлога команданта армије.

Тако дакле Италија и поред свих напрезања није могла избећи депримирајући осећај пораза и „потучености“, а у Енглеској и у Француској знаду најбоље, колико труда и напрезања беше потребно, да се поражени савезник поново подигне на ноге.

Као што је године 1916. Русија спасила Италију, тако су Италију сада спасиле западне силе од потпуног слома и ставиле је у положај, да издржи рат до краја на њиховој страни, а да није, поред свега тога, могла да привеже и одлучну „победу“ на своје заставе.

Али већ почела је да се погоршава општа ситуација централних сила.

Америка беше ступила на позорницу; блокада Антанте постајала је све то успешнија; нужно очекивана економска помоћ са северо-истока после искључивања руског фронта изостала је; материјални услови централних сила за успешно вођење рата бивали су све то тежи; народи су били постали уморни од рата а моћна пропаганда споља и изнутра учинила их је све приступачнијим за сепаратистичке тежње.

Не војнички, већ разлози спољне политике принудили су Аустро-Угарску у месецу јуну 1918. године, да још једанпут покуша ратну срећу. Покушало се провести, што је у новембру 1917. године било пропуштено. Прилике, које су биле постале теже, несретно спремљени план операција у великом, напослетку и околност, да је главни удар из Тирола био управљен према енглеским и француским трупима, те је одмах у зачетку промашио, принудиле су врховну команду да напусти успехе, који су већ били задобивени на Пијави. Италија је оставила у нашим рукама 50.000 заробљеника и поновно није се спасила својом сопственом снагом, већ су ју спасили Енглези и Французи.

Велике унутрашње тешкоће централних сила расле су рапидно; на подручју ратоводства превлађује све више политика и императивно захтева одсудно решење. Наступа један епохалан покрет маса у позадини, чије различите форме државници средње Европе нису могли више овладати.

Све јаче диже монархија свој глас, да дође до мира. 16. октобра објављује монарх један манифест, којим такорекућ прокламује распад старе државе; сепаратна настојања појединих делова монархије била су постала све интензивнија и насртљивија; држава се беше већ срушила; али још увек налазила се њена војска дубоко унутра на италијанском земљишту — но сада је била блокирана и од позадине. Још 24. октобра, кад су Италијани покушали да постојећи притисак из унутрашњости потпомогну оружјем у руци, били су овога

као и следећег дана, нарочито у подручју између Бренте и Пијаве, одбијени. Али Пијава била је „форсирана“ енглеским и американским трупима, а не италијанским.

Распад аустро-угарске монархије обухватио је коначно и војску на фронту. Мађарски, југословенски и чески пукови одбијали су, да се и даље боре за монархију; ускоро њима приступише и остале трупе. Тако је морало доћи до тога, да је врховна команда дне 29. октобра издала наређење за евакуацију поседнутих области. Ова се евакуација извршује по плану и без битног непријатељског утицаја до 3. новембра, кога се дана закључује примирје између Аустро-Угарске и Италије. Овом приликом остало је услед различитог излагања злокобног уговора од стране Италије, која је већ 4. новембра у 3 часа по подне обуставила непријатељства, око 400.000 људи тиролског фронта у непријатељској руци; фронт са Пијаве повукао се са незнатним губитцима у приличном реду.

Рат је био довршен, а да није италијанској војсци било суђено, да извојује лаворове венце. Време, које је у почетку рата Кадорна био пропустио, није се могло задобити ни у току трогодишњег хрвања. За Антанту била је Италија често пута неприлика место помоћи. Године 1916. спасава ју Русија, године 1918. Енглези, Французи и Американци, као и једна у великом стилу проведена пропаганда, потпомогнута богатим новчаним средствима, која је унела корупцију у двојну монархију. Као и за време пређашних ратова, тако и овог пута нису били војсковође, који су Италији донели испуњење њених аспирација, већ су то њени државници.

Било би неправедно позвати на одговорност за ову чињеницу италијанске трупе или италијански народ. Трупе нису биле рђаве, артиљерија и авијатичари управо одлични. Италијански народ, његов парламент и његова штампа потпомогали су војску са пожртвовањем и придонели су веома битно томе, да се држава није сломила и поред дугог трајања рата и многих разочарања и оскудица, које рат са собом носи.

Италија може своје захтеве на мировном конгресу са свим могућим аргументима образложавати, само не са светошћу уговора и успехом оружја.

Да је Италија своје границе из стратегијских разлога и разлога сигурности истурила далеко на просторе, који нису настањени италијанским елементом, привидан је само аргуменат, јер планине, реке, пустиње нису никад биле препреке за одлучне вође на челу храбрих трупа; а данас нису то више ни светска мора.

дан објаве рата.

Прил. 1.

АУСТРИЈА

у Тирољу

у Корушкој

рилог 2.

канских
пошаље

луке, да

ом, који

ав план.

и снагом
е ослаб-

је према

10 бата-

те трупе

ош у из-
ку и ка

у њеној

не снаге
а линији
се трупе
губитке

есити.

положаје

и контра-
борбама

да одре-
тао нити

камо би
о 2 дивизи-
заштит-

дивизије

ирол не

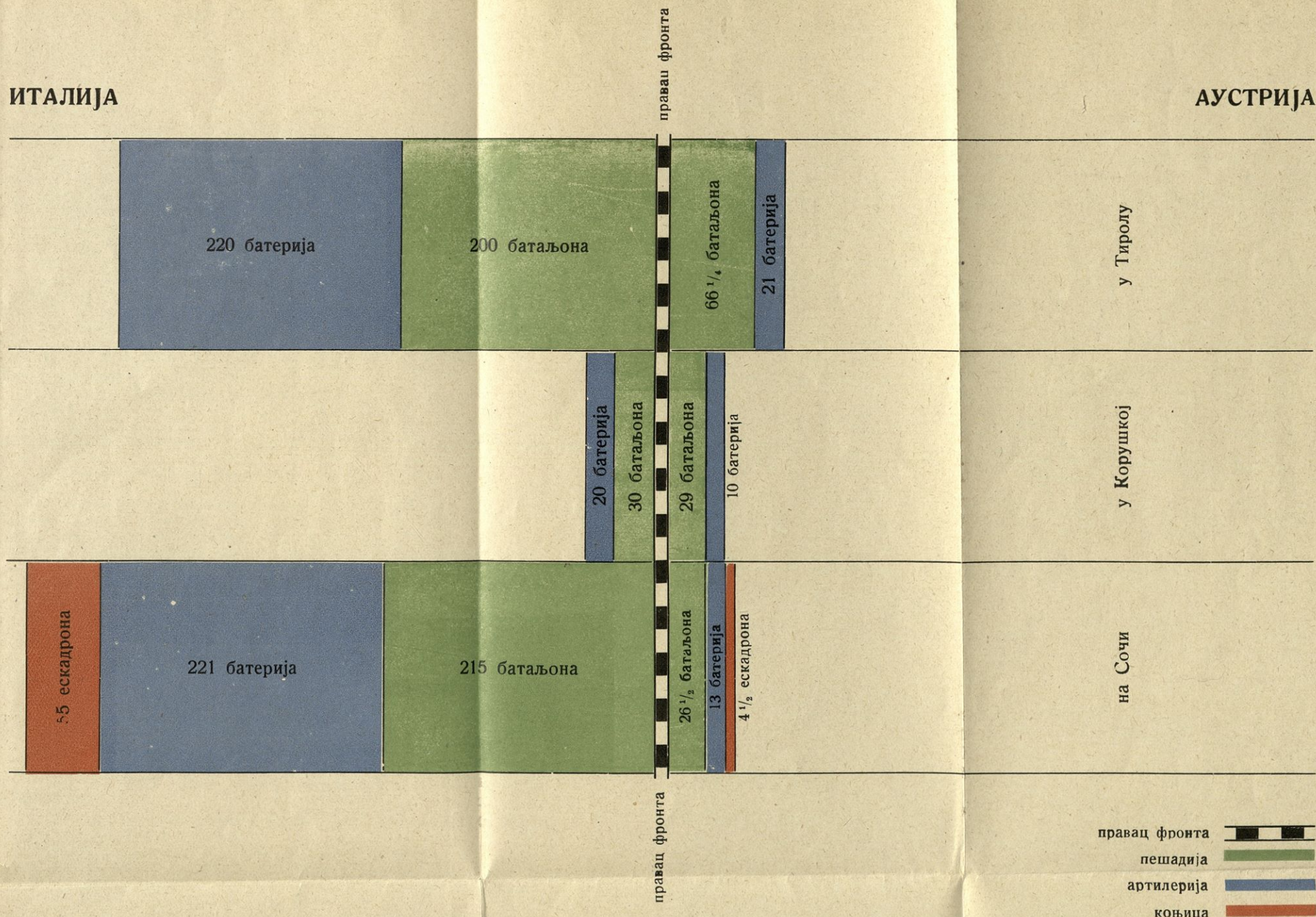
Оријентирање команданта армије о приликама у Циљу било би пожељно.

Надвојвода Еуген.

Надмоћност италијанских трупа, спремних за операције на дан објаве рата.

Прил. 1.

Јачина фронта појединог батаљона, батерије, ескадрона изражена је 0,3 *тт* дебелом цртом.

Дужина сочког, корушког и тиролског фронта у размеру са 1 : 2 : 5.

Према овоме Италијани су 23. маја по броју пешадије 5 пута а по броју артилерије 10 пута јачи.

Када би се узело, да су се Италијани одлучили, да пробију наш сочки фронт, могли су отпочети акцију тринаестороструком надмоћношћу у пешадији, осамнаестороструком у артилерији и дванаестороструком у коњици, све ово под претпоставком, да су они, наслањајући се на своја утврђења у Корушкој и Тиролу а обзиром на своје још долазеће снаге тамо супротставили Аустријанцима само једнаку снагу.

Команда ц. и к. балканских борбених снага

О. Б. 12.663

Прилог 2.

Ц. и к. врховној команди у Тешену.

Петроварадин, 18. маја 1915. год.

Према телеграму О. Б. 10.346 извештавам, да се команда балканских снага држи ненадлежном, да у смислу наређења О. Б. 10.051 тачка 2, пошаље на основи властите одлуке даља појачања на сочки фронт.

Исто тако телеграм О. Б. 10.346 није могао да ме доведе до одлуке, да појачам сочки фронт.

Овако појачање требало би да буде ју најужој вези са планом, који ће бити меродаван за рат противу Италије.

Сада нисам надлежан нити сам у стању да утврдим један такав план.

Држање прама Италији може бити двоструке нарави:

Или I.) да се италијански напад на Сочи одбије,

или II.) да се италијанска војска тек онда са сконцентрисаном снагом нападне, када она упорним отпором заштитничких трупа, бар донекле ослабљена, уђе дубоко у нашу територију.

У првом случају требало би све снаге, намењене за операције према Италији, груписати на Сочи.

За ово би требало употребити целу 5. армију (7 дивизија по 10 батаљона) и њу одмах упутити ка Сочи.

За заштиту Босне, Срема и Баната остале би само пограничне трупе и утврђења.

У даљем току морале би се све за операције према Италији још у изглед стављене ц. и к. трупе као и немачке трупе одаслати у Корушку и ка Сочи.

У овом би се случају одсудна борба водила на Сочи или у њеној близини.

У другом случају морале би се све према Италији одређене снаге укључиво 5. армије груписати даље у унутрашњости, од прилике на линији Саве и код Загреба или још даље позади ове линије. Заштитничке трупе имале би у овом случају задатак, да нанесу непријатељу што веће губитке бранећ сваку погодна земљишта.

Њихово повлачење морало би се већ од почетка по плану удесити.

У кратко опетовано:

У првом случају требало би све снаге привући ка Сочи на положаје на Сочи и ове положаје с почетка посести јаком снагом.

У другом случају целокупном сконцентрисаном снагом извршити контра-напад на непријатеља, који је дугим маршевима и заштитничким борбама ослабљен.

Који од оба случаја има наступити, може само врховна команда одредити, јер команда балканских снага нема у овоме слободу одлуке као нити преглед, када ће снаге бити готове.

Држим, да би рђаво било, када би се нешто у пола урадило, камо би и то спадало, да се сочки фронт појача слабијим снагама — око 1 до 2 дивизије — које би силом прилика коначно биле увучене у повлачење заштитничких трупа.

Ако се онда доцније прелази у против-напад, недостају ове дивизије у рачуну као пуновредне јединице.

Одаслање комбиноване бригаде у Корушку и 60. дивизије у Тирол не спада овамо, јер оне не спадају ка заштитничким деловима.

Оријентирање команданта армије о приликама у Пуљу било би пожељно.

Надвојвода Еуген.

Ц. и К. врховна команда.

О. Б. 10.410

Прилог 3,

Коњичком генералу Рору . . . 1

Коњичком генералу надвојводи

Еугену 2

Команди 3. армије 3

Тешен, 19. маја 1915. год.

1 до 2.

За југозападно и балканско бојиште важе од сада нове директиве.

I.

До доласка коњичког генерала надвојводе Еугена, који је предложен за команданта југозападног фронта, ставља се Вашој Екселенцији у задатак, да успорите непријатељско надирање у унутрашњост Аустрије и да извршите одбрану Тирола.

Према О. Б. 10 формирају две у Корушку упућене дивизије VII. корпус. Офицер за регулисање квартира овога корпуса јавиће се код Ваше Екселенције у Бечу. Груписање овога корпуса за одбрану правца Трбиж, Бељак, Св. Вид, као и бригаде, која се налази у току транспортовања железницом према Шпиталу и Саксенбургу и чији ће се састав наскоро доставити, ставља се Вашој Екселенцији у дужност.

У току следећих 14 дана пројектовано је груписање јаких снага у простору западно Загреба и код Марибора; ове снаге неће стајати под Вашом командом.

Надвојводи Еугену достављене су ове директиве на знање.

Извештаји о стању имају се слати надвојводи Еугену, а док он не презузме команду у исто време и Врховној Команди дневно у 8 часова пре подне и у 8 часова поподне депешом.

Штаб Ваше Екселенције понајпре у Бечу, затим Св. Вид на Глини.

II.

1.) Коњичком генералу г. Рор-у депешом је наређено: потпуно 1.

2.) У рату према Италији главни задатак Вашег Ц. и К. Височанства биће, да сконцентрисаном снагом потпуно у смислу извештаја О. Б. 12.663 — извршите јединствен удар прама непријатељу, који упадне у нашу територију.

3.) За ово ће Ваше Ц. и К. Височанство груписати у простору западно Загреба XV. и XVI. корпус и 58. дивизију (у свему 5 пеш. дивизија) поред свих армији непосредно потребних делова.

Сем ових снага врховна команда управиће у простор око Марибора око 5. јуна још 3 дивизије. Све ове оперативне јединице сачињаваће нову 5. армију под командом пешадијског генерала Боровића.

4.) У прво време Ваше ће Ц. и К. Височанство даље водити команду на југоисточном бојишту, док је не предузме команда II. армије генерал-оберста Макензена.

Наместо одлазеће 5. армије добићете што могуће пре 3 немачке дивизије.

5.) Да ли ће се даље снаге са руског ратишта упућивати и у коме правцу, зависиће од околности.

6.) Кад генерал Макензен прими команду, ставља се команда босанско-херцеговачке дивизије непосредно под врховну команду.

1 до 2.

О пријему известити врховну команду.

Офицер за регулисање квартира VII. корпуса јавља се код коњичког генерала Рора у Бечу. (Ратно министарство — настамбени одсек.)

Врховна команда.

